

BILJEŠKA O BONINU U ŠIBENIKU

Ivo Petricioli

Život i djelo kipara Bonina iz Milana, koji je kroz drugi i treći decenij 15. stoljeća djelovao u Dalmaciji, temeljito je osvijetlio M. Prelog 1961. godine, riješivši nedoumice oko njegova sudjelovanja u gradnji šibenske katedrale i upotpunivši novim atribucijama inventar njegovih skulptura.¹ Bonino se ne spominje često u arhivskim dokumentima, ali se može pratiti njegovo kretanje i rad u navedeno vrijeme. Najstariji podatak potječe iz Korčule. Dana 25. VIII 1412. korčulanski klesar Toma Zubović obavezao se isklesati neki luk za katedralu po mjerama što ih je odredio majstor Bonino, što nam svjedoči da je Bonino tada vodio gradnju katedrale.² Slijedeći podaci potječu iz Dubrovnika. Godine 1417. i 1418. spominje se u vezi s gradnjom crkve Sv. Vlaha,³ a u prosincu 1422. primio je narudžbu da izradi kameni balatorij na palači što su je Dubrovčani poklonili bosanskom vojvodi Sandalju Hraniću.⁴ Nakon toga radio je u Splitu na većem kiparskom zadatku — oltaru sv. Dujma u južnoj niši katedrale s velikim ciborijem nad njim. Taj je posao završio 1427. godine i potpisao se M. BONINUS. DE. MILANO. FECIT. ISTAM. CAPELLAM. ET SEPOLTURAM.⁵ Dvije godine kasnije spominje se u Šibeniku gdje radi na crkvi Sv. Nikole i Benedikta⁶ i iste 1429. godine umire kao glavni arhitekt katedrale — »primus magister ecclesie nove sancti Jacobi«.⁷

Na oltaru i ciboriju (kapeli) u splitskoj katedrali Bonino očituje vrlo jasno svoj kiparski »rukopis« i svoj umjetnički domet. On nije kipar većih mogućnosti kad se uspoređi sa suvremenicima, a kad je Juraj Dalmatinac izradio simetrični pendent njegovu djelu, oltar s ciborijem za relikvije sv. Staša, ostao je sasvim u sjeni. No taj jasan »rukopis« što ga prvenstveno prepoznajemo u oblikovanju ljudskih likova, omo-

¹ M. Prelog, Dalmatinski opus Bonina de Milano, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 13, Split 1962, str. 193—215.

² C. Fisković, Korčulanska katedrala, Zagreb 1939, str. 75, bilj. 13.

³ C. Fisković, Prvi poznati dubrovački graditelji, Dubrovnik 1955, str. 38; Isti, Fragments du style roman à Dubrovnik, Archeologia iugoslavica I/1954, str. 137, bilj. 63.

⁴ V. Corović, Palača Sandalja Hranića u Dubrovniku, Narodna starina, knj. II, sv. 6, br. 3/1923, str. 263.

⁵ Lj. Karaman, Umjetnost u Dalmaciji XV i XVI vijek, Zagreb 1933, str. 29—32; C. Fisković, Novi nalazi u splitskoj katedrali, Bulletin Instituta za likovne umjetnosti JAZU, god. VI, br. 2/1958; C. Fisković, Neobjavljeni radovi Bonina Milanca u Splitu, Zbornik za likovne umjetnosti 3, Novi Sad, 1970, str. 174—195.

⁶ P. Kolendić, Je li Bonin iz Milana radio na šibenskoj katedrali? Strena Buliciana, Zagreb 1928, str. 467—470.

⁷ Krsto Stošić, Je li Bonin iz Milana radio na šibenskoj katedrali? Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku, sv. LII, Split 1950.

Bonino iz Milana, Lik sv. Staša sa sarkofaga sv. Dujma u splitskoj katedrali

gućio je poznavaoocima da utvrde druge njegove skulpture. U Dubrovniku je to učinio C. Fisković pripisavši mu kip Krista i gotički okvir na portalu dominikanske crkve, te poznati Orlandov stup što ga je ranije bio pripisao klesaru Antunu te još neke radove u Splitu.⁸ U Korčuli je Prelog prepoznao njegovu ruku na portalima katedrale,⁹ a u Šibeniku Kolendić mu je pripisao prozor na crkvi Sv. Barbare (nekad Sv. Nikole) i lik Sv. Nikole na istoj crkvi.¹⁰ Već krajem prošlog stoljeća A. G. Meyer pripisao mu je skulpture zapadnog (glavnog) portala šibenske katedrale.¹¹

⁸ Fisković, Prvi poznati..., str. 38; *Isti*, Naši graditelji i kipari XV i XVI st. u Dubrovniku, Zagreb 1947, str. 102 i d.; *Isti*, Fragments..., str. 130–131, *Isti*, Neobjavljeni radovi... o. c. (5).

⁹ Prelog, n. dj., str. 210 i 212.

¹⁰ Prelog, n. dj., str. 196, bilj. 8.

¹¹ A. G. Meyer, Studien zur Geschichte der oberitalienischen Plastik im Trecento,

Bonino iz Milana, Reljef sv. Mihovila na gradskim zidinama u Šibeniku

Prelog opravdano smatra da je ne samo zapadni portal djelo Boninovo nego i sjeverni (sporedni),¹² bez skulptura u tabernakulima, koje su djelo Jurja Dalmatinca,¹³ te da su kipovi Navještenja, Gabrijel i Marija koji se danas nalaze u Pirovcu, Boninove skulpture što nedostaju u tabernakulima glavnog portala.¹⁴

Koliko mi je poznato, nitko nije upoređivao s Boninovim skulpturama lik sv. Mihovila Arhandela, zaštitnika srednjovjekovnog Šibenika, koji se nalazi ugrađen u preostali dio gradskih zidina na Titovoj poljani, a

Bonino iz Milana, Gospa s Djetetom sa sarkofaga sv. Dujma u splitskoj katedrali

izvorno je u funkciji gradskog grba stajao nad istočnim, »Varoškim« vratima. Taj je lik isklesan u visokom reljefu, većih je dimenzija, pa spada u relacijama naše srednjovjekovne skulpture u monumetalnije primjerke. Po ustaljenoj srednjovjekovnoj ikonografiji arhanđeo je od-

Repertorium für Kunstwissenschaft sv. XVII, Wien 1894, str. 34—36.

¹² Prelog, n. dj., str. 204 i d.

¹³ Jurjevi kipovi u tabernakulima sjevernog portala predstavljaju sv. Petra i Jakova. Kip apostola Jakova (starijeg), kome je šibenska katedrala posvećena, lako se prepoznaje po ikonografiji: ima dugu gustu kosu što mu pada na ramena i u ruci dugački hodočasnički štapić. Usprkos tome kip se u literaturi identificira kao sv. Pavao, čak i u zadnje vrijeme, nakon što je izvađen iz tabernakula (v. C. Fisković, Juraj Dalmatinac, fotografije Nenad Gattin, Zagreb 1982, uz »Kipovi i reljefi« legende od 1. do 5).

¹⁴ Prelog, n. dj., str. 208.

jeven u antički oklop. U lijevoj šaci drži kuglu s križem, a desnom podignutom drži koplje kojim probada zmaja pod nogama. Dosada se taj reljef definirao kao kasnogotički i datirao u kasno XIV st.¹⁵

Čini mi se da je srodnost tog lika s Boninovim kipovima i reljefima više nego očita. U prvom redu impostacija lika: stroga frontalnost, nepokretnost, otežanost trupa i udova. Zatim proporcije lika: povećana glava na jakom vratu, kratke noge, neartikulirani prsti. Fizionomiju lako možemo usporediti s Orlandom u Dubrovniku ili Bogorodicom i malim Kristom na splitskom oltaru: bezizražajno lice, pomalo nasmiješene usne. Uvojci kose identično su modelirani na drugim anđeoskim Boninovim likovima, a i u modelaciji nabora lako se pronalaze analogije, posebno u horizontalnom ruhu hitona, što djeluje kao da je ravno odrezan, kad se usporedi s krajnjim lijevim likom sveca na splitskom oltaru. Položaj nogu, nešto raširenih, podsjeća na Orlandov lik.

Prelog je istakao da se na Boninovim skulpturama vide razlike između onih koje su pažljivije i onih koje su površnije i nemarnije izrađene, što je očito da su sudjelovali i manje vješti pomoćnici. Reljef sv. Mihovila o kome je riječ spadao bi u prvu grupu. On je vrlo pomnjivo isklesan, što se posebno ističe u modeliranju oklopa i zmaja. To je uostalom došlo do izražaja zbog većih dimenzija reljefa i zbog njegove reprezentativnosti na vidnom mjestu — gradskim vratima.

Iznoseći ovu kratku bilješku iz Šibenika, htio sam u prvom redu svratiti pozornost na ovaj inače lako uočljiv reljef, što smo ga bez potrebe zaobilazili. Gajim nadu da će moje mišljenje o Boninovu autorstvu naći odjeka.

¹⁵ C. Iveković, Građevni i umjetnički spomenici Dalmacije, sv. I, Šibenik, Beograd (izd. »Jadranska straža«) 1928, str. 16; S. Grubišić, Šibenik kroz stoljeća, Šibenik 1974, sl. iza str. 48; Šibenik, spomen zbornik o 900. obljetnici, Šibenik 1976, tabla iza str. 124.

NOTE SUR BONINO A ŠIBENIK

Ivo Petricioli

L'auteur décrit le relief de saint Michel Archange, scellé dans les murailles urbaines de Šibenik et qui, jusqu'à présent, se datait de la fin du XIVes. et n'avait été attribué à aucun peintre. Selon l'auteur ce relief est l'oeuvre de Bonino de Milan qui, à la fin de sa vie, travailla à Šibenik. Cette opinion est corroborée par des comparaisons avec d'autres sculptures de Bonino, avant tout avec l'autel de saint Dujam dans la cathédrale de Split, où se trouve la signature de Bonino.